

2. Василенко Н.В. Теорія і методика моделювання діяльності керівника профільно-компетентнісного загальноосвітнього навчального закладу // ВОПОПП: Вінниця, 2008.- 45с.
3. Дидактичні характеристики комунікативно-орієнтованого процесу перепідготовки керівників освітніх установ // Основна вища і додаткова освіта: проблеми дидактики і лінгвістики: сб. науч. праць / Під ред. А. М. Мітінної. Вип. 1. -Волгоград: Політехнік, 2000. - С. 11-15.
4. Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальних середньої освіти // Ін форм.зб.МОН України.-2008.-№13-14-15.-С.20-92.
5. Кузибецкий А.Н. Социокommунікативная компетентность руководителя профильно-компетентностной школы/ А.Н. Кузибецкий, Н.Н.Рождественская // Науч. ред. В.В.Сериков.- Волгоград: Узд-во ВГИПК РО, 2005.-144с.
6. Наукові основи і техніка управлінської комунікації керівників з персоналом освітніх установ: Навчально-методична допомога / Науч. Ред. Ст. Ст. Серіков. - Волгоград: Вид-во ВГИПКРО, 2004. -120 с.
7. Серіков В. В. Лічностний підхід: від концепції до технології: Монографія. -Волгоград, 1995.
8. Старша школа зарубіжжя: організація та зміст освіти / За ред.. О.І.Локшиної. – К.: СПД Богданова А.М., 2006. – 232 с.
9. Хоружа Л.Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика.- К.: Преса України, 2003.- С.13-15.

Стаття присвячена проблемі підготовки керівників до соціокомунікативної компетентності, яка впливає на формування їх професійної компетентності та забезпечує розвиток профільно-компетентнісної школи в сучасних умовах.

Ключові слова: керівники ЗНЗ, соціокомунікативна компетентність, профільно-компетентнісна школа

Статья посвящена проблеме подготовки руководителей общеобразовательных учебных заведений к социальнокоммуникативной компетентности, которая способствует формированию их профессиональной компетентности и обеспечивает развитие профильно-компетентностной школы в современных условиях.

Ключевые слова: Руководители ОСШ, социокommунікативная компетентность, профильно-компетентностная школа.

The article is devoted to the problem of preparation of principles of general educational establishments to the sotsiokommunikative competence which influences on their profesional competence and provides the development of school in the conditions of profile studies

Keywords: sotsiokommunikative, competence, type of profile-competency school.

УДК 373.6(73)
ББК 74.2

Ю.В. Грегоращук
м. Тернопіль, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕХОДУ УЧНІВ ІЗ СЕРЕДНЬОЇ В СТАРШУ ШКОЛУ США

Старша школа (*High School*) в США включає чотири освітні рівні, що відповідають чотирьом рокам навчання і співпадають з українськими 9-12 класами: рівень першокурсників (*freshman*), другокурсників (*sophomore*), третьокурсників (*junior*), старшокурсників (*senior*).

Ще на початку 8-го класу учні середньої школи одержують рекламні буклети з інформацією про старші школи, їх профілюючі спеціальності та умови вступу. Елітні старші школи проводять конкурсний відбір учнів за допомогою екзаменів, які складаються за півроку до початку занять в обраній школі, такій, зокрема, як *Franklin Delano Roosevelt High School, Abraham Lincoln High School* та ін. Вибір старшої школи є досить відповідальним рішенням, від якого залежить професійне майбутнє американського школяра. Тому, переходячи з атмосфери середньої школи в старшу школу, підлітки досить часто відчувають певну тривогу і занепокоєння з приводу наступаючих змін.

Метою статті є проаналізувати особливості перехідних програм у школах США та визначити їх доцільність, а також звернути увагу на основні проблеми, з якими стикаються учні при переході в старшу школу.

Згідно з дослідженнями «Школярі стурбовані через можливість цькування і насмішок старших учнів, а також через складність навчання, одержання нижчих балів, і можливість загубитися у більшій, незнайомій школі» [4]. Варто зазначити, що старша школа в США

досить часто є окремою будівлею, в якій працює зовсім інший педагогічний колектив, вчитимуться нові однокласники. Іншими словами можна сказати, що школяр попадає в зовсім інше, нове для нього середовище. Одним із основних моментів є те, що перед підлітком постає велика різноманітність навчальних дисциплін і курсів, від вибору яких залежатиме його майбутнє.

Окрім того, згідно з ERICDigest, у новачків, як правило, досить занижена самооцінка, і вони переживають більшу потребу в дружбі. На основі цього в процесі звикання до середовища нової школи у більшості учнів дев'ятих класів зазвичай виникає значний спад, як успішності, так і відвідуваності. Згідно з дослідженнями це є стандартним ходом речей, не є виключенням навіть учні з досить високими здібностями та досягненнями [5].

Перехідні програми створені саме для того, щоб полегшити школярам перехід у нове середовище старшої школи. Недавні дослідження показують, що учні, які беруть участь у «перехідних програмах» середньої школи можуть сприйняти перехід у нове шкільне середовище з набагато меншими психологічними травмами.

Перехідна програма являє собою спільну спробу середніх шкіл США підготувати їхніх учнів до старшої школи. Національна асоціація середніх шкіл *NMSA* пояснює: «Успішні перехідні програми повинні передбачати співробітництво між персоналом середніх і старших шкіл, школи повинні співпрацювати для того, щоб визначити відмінні риси основних навчальних, соціальних та організаційних принципів та ідей в середній та в старшій школі» [6].

Згідно з цим підходом, багато середніх шкіл нині співпрацює з учителями 9-их класів для того, щоб переконатись, що інструктаж 8-их класів надає базові установки і подає правильну необхідну інформацію для легкого переходу в старшу школу майбутнім дев'ятикласникам.

Як *NMSA* пояснює, «Перехідні програми, згідно з якими учням пропонується відчувати і замислитися про складнощі та особливості відмінних рис старшої школи будуть результативнішими і матимуть більший вплив на школярів, ніж певні інформаційні дані» [6]. Згідно з програмою, учнів просять індивідуально обдумати і проаналізувати можливі зміни, з якими їм доведеться зіткнутися при переході з однієї школи в іншу. Після загального обговорення основних проблем, які непокоять кожного з майбутніх дев'ятикласників, школярі можуть передбачити й однозначно осмислити майбутні зміни при переході.

NMSA також стверджує, що необхідно, щоб успішні перехідні програми не тільки підштовхували учнів замислитися про майбутнє навчання в старшій школі, а й щоб «заповнили інформаційну прогалину, надаючи школярам та їхнім сім'ям великий обсяг важливої інформації про навчальні, соціальні та організаційні схожості та відмінності між середньою та старшою школами» [6].

Певні успішні програми забезпечують восьмикласникам можливість відвідати старшу школу і зустрітися з майбутніми однокласниками перед початком навчального року, деякі школи запрошують учителів старшої школи, поспілкуватися з учнями 8-го класу перед вступом до старшої школи, у той час як інші школи пропонують учням програму наставництва, яка полягає в тому, що учень старшої школи допомагає освоїтись новачкам, проводячи екскурсію по території старшої школи, даючи корисні поради і консультації.

Перехідні програми є досить ефективними для підлітків, та не в усіх школах вони є, тому батьки можуть знайти їм альтернативу. Існують різні способи полегшити перехід у старшу школу. Серед них – літні програми для учнів, що допомагають дізнатися більше про стратегії перехідного періоду. Саме такою є програма Енн Брекен, відома під назвою «*Проект можливостей*». Згідно з Брекен, цей проект «пропонує групові та індивідуальні програми для дорослих, а також навчальні програми для підлітків» [2]. Одержані за 15 років педагогічної та психологічної роботи і терапії уміння та навички, дають Брекен можливість проводити інтерактивні семінари для дорослих і підлітків, зокрема, один із яких

зорієнтований на особливості переходу до старшої школи, який називається «Кроки до успіху»[2].

Слід зауважити, що Енн Брекен є лише одним із багатьох викладачів, які проводять перехідні семінари по всій країні.

На цьому етапі шкільного життя майбутні дев'ятикласники потребують величезної батьківської підтримки і допомоги, оскільки перед ними постає необхідність прийняття важливого рішення, щодо їхнього майбутнього. Батьки можуть довідатися про альтернативні можливості переходу, проконсультувавшись з консультантами-каунслерами та радниками середньої школи, або шукаючи місцеві літні табори, в яких проводяться семінари і практикуми на тему успішного переходу учнів у старшу школу.

Старші школи також проводять певну орієнтаційну роботу з майбутніми старшокласниками. Адже саме старші школи зацікавлені в тому, щоб їхні учні відчували себе комфортно в новому для них середовищі.

Існують, так звані, орієнтаційні програми для дев'ятикласників у більшості державних старших шкіл. Навчання згідно з цими програмами зазвичай проводиться за декілька тижнів до офіційного початку навчального року. Орієнтаційні програми призначені для перегляду політики старшої школи з новими учнями. Окрім того, програма зазвичай дозволяє учням оглянути територію школи, одержати свій навчальний розклад і задати конкретні запитання, що стосуються їхнього майбутнього навчального року.

Заняття проводяться в серпні з 17⁰⁰ до 20³⁰, включаючи легкий обід, що дозволяє новачкам зустрітися і поспілкуватися зі своїми однолітками, у той час, коли батьки дізнаються більше про нову школу своєї дитини. Орієнтаційні програми містять не лише заняття, а й заходи, які на нашу думку, є не просто цікавими й пізнавальними для школярів, а й ефективним методом полегшення переходу в старшу школу. Існує захід, який дозволяє майбутнім дев'ятикласникам приєднатися до «*графіку міні шкільного дня*», де і батьки, і учні можуть пройти через встановлені порядок і хід стандартного шкільного дня, що дозволяє школярам одержати краще уявлення про своє нове шкільне життя [7].

Під час проведення будь-якої орієнтаційної програми, батьки і школярі повинні бути ознайомлені з важливими шкільними правилами і керівними принципами старшої школи, у тому числі з:

- політикою запізнь;
- правилами шкільної дисципліни;
- вимогами щодо шкільної форми;
- правилами харчування в школі;
- правилами звільнення від навчання;
- інформацією про шкільний автобус;
- інформацією про роботу шкільного радника (учні повинні знати, хто є їхнім радником у випадку особистих негараздів і/або проблем з навчанням) [3].

Позитивною особливістю американської школи є велика увага до здібних учнів — для них створюються спеціальні класи, або групи, в яких надається більша кількість предметів за вибором, а також сам рівень викладання навчальних дисциплін є вищим. Навчання одних і тих самих предметів дев'ятого класу проводиться згідно зі стандартними програмами та програмами для обдарованих дітей.

Хоча програма орієнтації для дев'ятикласників, безсумнівно, дасть відповіді на багато запитань і вирішить певні проблеми, та більшість учнів і їхніх батьки турбуються про правильний вибір навчальних предметів і курсів. Як правило, всі дев'ятикласники, вивчають основні навчальні дисципліни, які є обов'язковими і формують, так зване, ядро. До них належать математика, англійська мова, історія та природничі науки. Плутанина між цими

основними предметами, як правило, виникає тоді, коли батьки замислюються, чи їх дитина повинна бути зарахованою на вивчення звичайного курсу, чи курсу для обдарованих дітей.

Щоб прийняти правильне рішення, батькам слід проводити серйозні бесіди зі своєю дитиною про її вподобання, погляди і здібності з кожного предмета. Шкільні радники-каунслери також проводять необхідні заходи для визначення основних схильностей. Керуючись цією інформацією і загальною навчальною успішністю дитини, учні за допомогою батьків і шкільних працівників можуть зробити правильний вибір відповідно до своїх можливостей та інтересів [3]. Варто зазначити, що в більшості шкіл у класах для обдарованих дітей подається той самий навчальний матеріал, що й у звичайному класі протягом дев'ятого року навчання. Оскільки цей матеріал переважно є однаковим, основною відмінністю між цими двома варіантами є темп, в якому зазвичай подається інформація, а також об'єм і ґрунтовність вивченого в рамках кожного курсу. По суті, при читанні одного і того ж самого популярного роману з англійської літератури, дев'ятикласникам обдарованої групи слід прочитати твір швидше і виконати більшу кількість складніших домашніх завдань. Від учнів, також, вимагається точніший критичний аналіз, проводяться детальніші обговорення, подаються серйозніші теми і задаються складніші проекти. Варто додати, що учням, які навчаються в класі для обдарованих значно важче одержати найвищий бал А, на відміну від учнів простого класу [3].

При виборі одного з цих двох варіантів, батьки та учні повинні знати, що їм не варто обирати курс для обдарованих, який належатиме до всіх навчальних дисциплін або навпаки. Наприклад, деякі учні, які є успішними в гуманітарних дисциплінах, але відстають у математиці, безумовно, мають можливість навчатись англійській мові в класі для обдарованих, а математиці в простому класі.

Як вже зазначалося вище, підлітки відчувають більшу потребу в дружбі і спілкуванні з однолітками відіграє для них дуже важливу роль. Тому при старших школах існують різноманітні клуби та організації, які, як правило, є відкритими для всіх учнів. Спортивні команди часто вимагають обов'язкової проби пера перед тим, як дозволити школярам приєднатися до команди. Саме такі спроби досить лякають дев'ятикласників (учні в дев'ятому класі, як правило, є меншими і недостатньо фізично розвиненими, на відміну від їхніх старших колег), тому у багатьох державних школах дозволяється дев'ятикласникам бути у складі спортивних команд лише для дев'ятикласників. Ці спортивні команди дозволяють молодшим школярам ознайомитися з духом суперництва, строгістю і темпом спортивних занять старшої школи — без присутності залякувань старших товаришів по команді. Ці «юні» команди є відмінним засобом для переходу молодого підлітка в жорсткість і суворість спорту старшої школи [3].

Дев'ятикласників також варто заохочувати до вступу в клуби, які їх цікавлять. Неважливо, чи то навчальні, благодійні, чи громадські клуби. Шкільні організації є відмінним способом допомогти новачкам адаптуватися до динаміки старшої школи. Більше того, вони допомагають особистісному розвитку і виявляють керівні можливості, які допоможуть дитині на наступному навчальному етапі життя — коледжі. Старші школи підтримують близькі зв'язки з коледжами та університетами. Вже у 10-12 класах старшої школи коледжі відслідковують успішних учнів, надсилають їм свої інформаційні, буклети, запрошують на зустрічі тощо [1].

Врешті-решт, як підтверджує NMSA, рівень відрахування старшокласників значно нижчий у навчальних округах і школах з успішними перехідними та орієнтаційними програмами. Отже, шкільні громади та директори повинні вжити таких заходів, щоб, як підліткам, так і їхнім батькам була надана необхідна інформація, а також забезпечений індивідуальний підхід до кожного учня. NMSA говорить, що успішні програми повинні звертати увагу на «особливості навчальної програми (наприклад, різновид курсів за вибором), умови навчання (наприклад, розташування класних кімнат, туалетів), правила

безпеки і дисципліни, а також постійну інформатизацію (наприклад, організація конкурсів)» [6].

Оскільки початок ХХІ ст. знаменується тенденціями всебічного оновлення освіти України, то яскравим прикладом інтеграції українського суспільства в світове співтовариство є прийняття низки нормативних актів, серед яких Концепція профільного навчання в старшій школі (2003). Профільна освіта зароджувалась у школах США ще на початку ХХ століття, а на даний час вона є основою середньої та старшої школи США. Як ми дізнаємось з вищеподаної інформації, і в наш час виникають певні проблеми при переході учнів з середньої в старшу школу. На нашу думку, при впровадженні профільного навчання в старших школах України, варто звернутись до досвіду іноземних країн, зокрема США, щоб уникнути типових проблем. Отже, ми можемо зробити висновок, що перехідні та орієнтаційні програми є необхідними для школярів при переході в старшу школу, як в США, так і в Україні за умов упровадження профільного навчання.

Література:

1. Красовицький М. Ю. Старша школа США: особливості сучасної організації та зміст освіти // Старша школа зарубіжжя. – С. 143-181
2. ChenGrace Freshmen Orientation: Helping Your Rising 9th Grader Prepare for High School <http://www.publicschoolreview.com/articles/128>
3. Mizelle, Nancy B. Transition from middle school into high school: The student perspective // Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, San Francisco.
4. Helping Middle School Students Make the Transition Into High School // Eric Digest 6. The National Middle School Association <http://www.nmsa.org/Research/ResearchSummaries/TransitionfromMStoHS/tabid/1087/Default.aspx>

В статті розглядаються особливості перехідних та орієнтаційних програм в школах США, а також акцентується увага на основних проблемах, що виникають при переході учнів з середньої в старшу школу.

Ключові слова: перехідна програма, орієнтаційна програма, старша школа

В статье рассматриваются особенности переходных и ориентационных программ в школах США, а также акцентируется внимание на основных проблемах, которые возникают при переходе учеников из средней в старшую школу.

The main features of Transition Programs and Freshman Orientation Programs in the USA schools are examined in the article. Great attention is paid to the basic problems of students' transition from middle to high school.

УДК 371.3:613
ББК 74.26+74.200.5

О.П. Грошовенко
м. Вінниця, Україна

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема формування, збереження, зміцнення та відтворення здоров'я людини належить до споконвічних і глобальних. Міркування про здоров'я знаходимо у творах таких всесвітньо відомих філософів як Платон та Арістотель, Гіппократ та Ібн Сена (Авіценна). Значення здоров'я підкреслювали в свій час ще К.Сен-Сімон, Ш.Фур'є, Р.Оуен та ін. У контексті соціально-економічних змін, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, проблема формування здорового способу життя особистості займає особливо важливе місце. Початкова школа не може стояти осторонь від розв'язання таких нагальних завдань як збереження генофонду нації. Нині предметом обговорення освітян стали шляхи